

Умань: «...а когда турки тотъ городъ украинскій Умань виняли и спустошили...», «...тотъ городъ Умань быть разорень и спустошень, и многіе бывали въ ту Украину набѣги и нападенія татарскіе...»; про битви, якими керували очільники козацького війська: «...въ разные походы на неприятелей тогда государства всероссійского: на татаръ съ Семеномъ Палѣемъ, полковникомъ тогда бѣлоцерковскимъ, да съ Карпомъ Часныкомъ, что нынѣ полковникъ охочекомонній, да съ Павломъ Циганчукомъ, обознимъ тогда полковнымъ бѣлоцерковскимъ, и съ другими войсковыми людьми...»; про територіальне розташування боїв: «...и когда отецъ мой въ томъ походѣ будучи настоящимъ атаманомъ и наказнымъ надъ паланскими козаками сотникомъ, и возвратясь отъ оной Кучмани, разбивши татаръ и отлучась отъ Палѣя къ Уманской поланцѣ съ восьмидесяти человекъ, тогда напали на нихъ татаре въ урочищѣ Сухой Дуброви, надъ рѣкою Ятранню...» [3].

Окрім автобіографії Стефана Лукомського, до наших днів збереглася його характеристика – «аттестат», складена генеральним підскарбієм Андрієм Марковичем і генеральним суддею Михайлом Забілою: «о немъ же самомъ войсковая старшина дала такой отзывъ, что онъ “человекъ добрый, вѣрный и къ ея императорскому величеству не подозрительный и въ службахъ е. и. в-ству быть достоинъ, годенъ и потребенъ”».

Отже, внаслідок проведеного аналізу можна зробити висновок, що «сказки» – це персонально-ділові документи, які на початку свого існування мали на меті виклад автобіографічних відомостей, а з плином часу дещо змінили своє призначення. Цей вид документів є важливим джерелом інформації, що допомагає науковцям більш детально вивчити історію Гетьманщини, а також визначити мовні особливості тогочасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Кривошея І. І. «Сказки» козацької неурядової старшини Гетьманщини як історичне джерело. *Український історичний журнал*. 2009. № 3. С. 218–224.
2. Горобець В. М. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: збірник документів / за ред. В. М. Горобця. Київ. 1993. 392 с.
3. Левицький О. І. Автобіографическая «сказка» малороссийского летописателя Стефана Лукомского. *Киевская старина*. 1890. Т. 30. № 9. С. 477–485.

Нелюбій Вероніка Ігорівна

(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Національно-культурна ідентичність є однією з визначальних цінностей розвитку будь-якого суспільства і кожної людини. Формування національно-культурної ідентичності є проблемою державної ваги і національної безпеки, особливо на фоні російсько-української війни. Виклики війни, зокрема: відстоювання власної територіальної цілісності, становлення політичної нації, зростання ролі власної причетності і відповідальності за долю України вимагають уваги до питання національно-культурної ідентичності. Актуальність формування національно-культурної ідентичності обумовлена необхідністю осягнення й засвоєння національно-культурних цінностей українського народу, історичної пам'яті, збереження національної автентичності та традицій [1].

Інформаційна культура сучасного суспільства є важливим чинником формування національної самоідентифікації. Це пов'язано з тим, що доступ до інформації та можливість її обробки, збереження й поширення є однією з ключових характеристик інформаційної культури.

Національно-культурна самоідентифікація полягає усвідомленні особистістю своєї національної належності та відчутті єдності з представниками свого народу. Інформаційна культура може допомогти у формуванні такої самоідентифікації через забезпечення доступу до інформації про історію, культуру, традиції свого народу. До того ж інформаційна культура може допомогти у формуванні відчуття національної гідності та поваги до культурних цінностей свого народу.

Отже, інформаційна культура є важливим фактором у формуванні національної самоідентифікації, адже вона забезпечує доступ до інформації про свій народ та його культуру, а також допомагає у формуванні відчуття національної гідності й поваги до культурних цінностей.

З початком російсько-української повномасштабної війни постало важливе питання самоідентифікації себе як нації, відокремленої від «радянщини», зокрема в культурному аспекті. Це стосується поширення україномовного контенту в медіапросторі, а також у літературі, музиці, мистецтві та ін.

На самому початку, коли суспільство починає відмовлятися від ворожого контенту, з'являється проблема пошуку інформації державною мовою у зв'язку з її нестачею. Тоді нація починає працювати над створенням і поширенням такої інформації, аби вона могла задовольнити потреби. У такий спосіб вирішується проблема перенасичення в українському культурному просторі матеріалів російською мовою.

Попри повномасштабну російську агресію, частка постів, написаних у соцмережах державною мовою, й надалі відчутно поступається за кількістю російськомовним дописам. Водночас, порівняно з 2020 роком, спостерігається істотне зростання прихильності до української мови – особливо з-поміж власників приватних акаунтів (рис. 1, 2) [2].

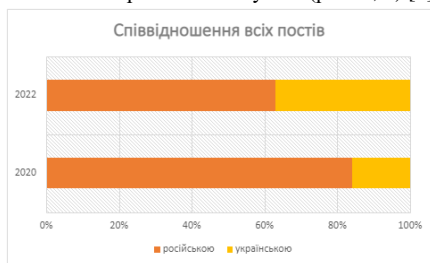

Рисунок 1 – Співвідношення постів українською та російською мовами: порівняння 2020 та 2022 рр. [2]

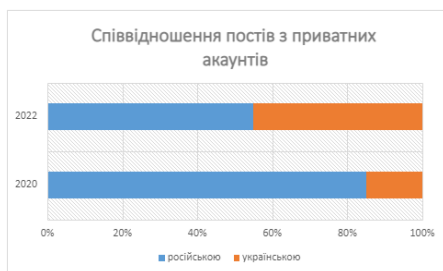

Рисунок 2 – Співвідношення постів українською та російською мовами з приватних акаунтів: порівняння 2020 та 2022 рр. [2]

Якщо взяти до уваги бізнес-акаунти, можна зробити висновок, що збільшення частки публікацій українською мовою пов'язане із впровадженням у січні 2021 року Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Проте з огляду на приватні акаунти, бачимо, що з початком 2022 року люди свідомо переходять на українську мову.

Панування російської мови в українському інформаційному просторі може зумовлюватися не лише небажанням переходити з «язика на мову», а й через зовнішні чинники, що контролюють соціальні мережі. Проте важливо зрозуміти, що розвиток інформаційної культури в Україні повинен здійснюватися українською мовою, оскільки це є ключовим фактором у формуванні національної самоідентифікації та зміцненні національної свідомості. Тому українською мовою повинен бути створений та поширюваний контент, який забезпечуватиме інформаційну самодостатність українського суспільства.

Щодо прикладів впливу зовнішніх чинників, нещодавно стало відомо, що у Twitter можна приховувати дописи, в яких йдеться про війну в Україні. Це зауважили розробники, які проаналізували вихідний код соціальної мережі. «Twitter проти України. Днями виклали у відкритий доступ свій вихідний код. Кмітливі розробники швидко знайшли в ньому принципи пониження у видачі постів про “українську кризу” – тобто усіх постів на тему України», – зазначив на своїй сторінці у Facebook Єгор Валовскі [3].

Сучасна Україна працює на багатьох фронтах, одним із яких є інформаційний. Одним із головних завдань цього фронту є не лише поширення українського контенту, а й захист медіапростору від так званих «фейків». Інформаційна культура громадян є ключовим фактором у боротьбі з дезінформацією та забезпеченні сталого розвитку нації. Якщо громадяни мають високу інформаційну культуру, вони можуть критично оцінювати інформацію, яку отримують, та відрізняти правду від брехні.

Отже, інформаційна культура є важливим елементом національної безпеки і допомагає у збереженні та розвитку культурної спадщини України.

Список використаних джерел

1. Желанова В. В., Матвієнко О. В. Національно-культурна ідентичність особистості: сутність та структура. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 49. Том 1. 2022. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41827/1/V_Zhelanov_O_Matviyenko_IP.pdf
2. Українська мова у соцмережах: що змінилося після початку повномасштабної війни? URL: <https://ukrcontent.com/reports/ukrainska-mova-u-socmerezah-shho-zminilosya-pislya-pochatku-rovnomashtabnoi-vijni.html> (дата звернення: 04.04.2023).
3. Юлія Сабадишена. Згадка про Україну у Twitter може викликати пониження в переглядах – оприлюднили вихідний код. URL: https://dou.ua/lenta/news/twitter-against-ukraine/?from=lg&utm_source=telegram&utm_medium=social (дата звернення: 12.04.2023).

Ребенюк Андрій Леонідович

(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

Сьогодні дисципліна «Документознавство» становить собою значну природну сукупність знань і постійно перебуває на етапах свого формування та розвитку. У цій галузі є багато різних дискусій щодо різних підходів дослідників до визначення комплексної структурованої системи про поняття «документ» та «документознавство» [1].

У середині 1990-х рр. на шпальтах «Вісника Книжкової палати» (1996 р.) уперше з'явилися публікації, присвячені детальному обговоренню наповнення змісту спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» професійно орієнтованими дисциплінами. Одними з перших, хто оприлюднив результати колективних пошуків відповіді на нагальні питання організації, є Н. Кушнарєнко, В. Ільганаєва, А. Соляник та ін. Насамперед важливу роль у роз-